

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECZEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Elofizetési ár:
félévre 14000 korona.
Egyes számára 100 kor.

A jogakadémia kérdéséhez.

Efelett a kérdés felett református közvéleményünk — úgy látszik — hajlandó nagyon könnyen napirendre térni. Nem voltak rokonszenvesek ezek az intézetek előttünk annak előtte sem. Rendszerint gimnáziummal, vagy éppen theologiai főiskolával lévén bizonyos vagyoni közösségben, a legtöbb helyen úgy érezték, hogy a jogi oktatás, ami pedig nem szorosan vett egyházi feladat, elvonja az anyagi erőket más, az egyházra nézve fontosabb oktatási célok elől. Az a túltermelés, mely a jogi pályára tolulókban rendszeresen mutatkozott s melynek felesleges voltát a nagy változás után különösen tapasztaljuk, egyáltalán nem szolgált a rokonszenv növelésére.

Hagyjuk most azt a sokszor tárgyalt kérdést, hogy a jogi oktatásnak felekezeti úton is teljesítése éppen a protestáns egyházak szempontjából — a világi elem egyházkormányzó voltára tekintettel — komoly jelentőségű. Vegyük vizsgálat alá az ügyet pusztán a felekezeti viszonylatok szempontjából.

Mindenekelőtt jó lesz emlékezetbe idézni, hogy a háború előtt tizenkét jogi főiskola állt fenn Magyarországon. A két állami egyetem jogi fakultásán kívül tíz jogakadémia, egy állami (Kassán), két katolikus jellegű alapítványi (Pozsonyban és Nagyváradon), két katolikus (Egerben és Pécsen), négy református (Debreczenben, Sárospatakon, Kecskeméten és Máramarosszigeten), egy ágostai hitvallású evangélikus (Eperjesen). Ezek közül kettő, egy katolikus alapítványi és egy református, az új két egyetem felállításával megszűnt. Majd az ország eldarabolása folytán elvesztettük az egyetlen állami és a megmaradt katolikus alapítványi jogakadémiát. A kolozsvári egyetem Szegedre, a pozsonyi Pécsre költözött s ez utóbbi székhelyváltozással kapcsolatban megszűnt az egyik katolikus jogakadémia. Az eperjesi Miskolcra, a máramarosszigeti Hódmezővásárhelyre tette át székhelyét és így 1922 nyarára a négy állami egyetem jogi fakultásán kívül öt jogakadémia maradt, ezek közül egy

katolikus, három református és egy ágostai hitvallású evangélikus. Mivel azonban a kultuszminiszter a jogakadémiai tanárok állami fizetésekiegészítését megszüntette s így a jogakadémiákat, legalább a protestánsokat, csaknem leküzdhetetlen anyagi nehézségek elé állította, a sárospataki kollégium főhatósága a jogakadémia működését — ha ideiglenesen is — szünetelteti, vagyis ma négy jogakadémia van, s ezek közül kettő református.

Kétségtelen, hogy hazánk megkisebbedett területe mellett ez a nyolc jogi főiskola is bőségesen elegendő, sőt talán sok is, és az általános oktatási érdekeket tartva szem előtt, nem mondható nagy veszedelemnek, ha a jogi főiskolák száma akár hatra, vagy négyre csökken is.

Nem ilyen egyszerű azonban a kérdés felekezeti szempontból. Nyilvánvaló, hogy az állami támogatás elvonása tulajdonképpen csak a protestáns jogakadémiákra jelent komoly veszedelmet. Az egri érsek és káptalan elég gazdag ahhoz, hogy a megmaradt katolikus jogakadémiát szükség esetén minden állami hozzájárulás nélkül is fenntartsa. A református egyháznak azonban nincs elég anyagi ereje arra, hogy a maga három, illetőleg most már két jogakadémiájának fennmaradását biztosítani képes legyen. A partikulárizmus ennél a kérdésnél is megint érvényesül és ahelyett, hogy az erők koncentrációján buzgólkodnánk, összetett kezekkel nézzük, mint omlanak össze a kulturának jelentős bástyái. Mert a sárospataki szüneteltetésből megszűnés lesz hamarosan s ezt a szomorú véget a még vegetáló két jogakadémia is alig kerülheti ki, ha csak gyorsan nem cselekszünk.

Nyilvánvaló, hogy az erők egyesítésére a legszorosabb anyagi okok mellett egyéb szempontok is indítanak. Sárospatakon a most folyó tanév kezdetén, amikor a jogakadémia szünetelni kezdett, már csak három jogi tanszék volt betöltve. Kecskeméten négy, Hódmezővásárhelyen három a rendszeresen betöltött tanszékek száma. Még ha volna is erő az akadémiák működtetésére, lehet-e remény arra, hogy az

összesen tizennégy üres katedra megfelelő erőkel betölthető legyen, bizonytalan fizetés és mindenekfelett bizonytalan jövő mellett? Míg ha a három joakadémia egyesülne, a kilenc tanár épen jól ellátna, a legszebb színvonalon egy jogakadémiát.

Nem kellene ezért a történelmi jogokat sem feladni. Mikor a kolozsvári és pozsonyi egyetemek székhelyüket elhagyni kényszerültek, gróf Degenfeld József vezetésével egy debreceni népes küldöttség járt a kormányzónál és a kormány tagjaival, azt kérve, hogy a menekült egyetemeket helyezték ideiglenesen Debreczenbe, ahol mindegyik egyetem megtartva a maga elvi különállását, kooperálva működne. Ez a szép gondolat, mely a kolozsvári és pozsonyi egyetem tanárainál is visszhangot talált, nem tetszett a kormányon levőknek, pedig a kultura szempontjából is jobban lehetett volna így megoldani a menekült egyetemek kérdését. Hogy miért nem tetszett? Talán magyarázatát lehet találni, ha figyelembe vesszük azt a Budapestről terjesztett szállongó (bár kétségkívül üres) hirt, mely szerint a debreceni egyetemen meg akarnák szüntetni a jogi- és filozófiai fakultásokat.

De minket ilyen szempontok nem irányítanak, mi tehát a három jogakadémia kooperálására elfogadhatnók mintául az egykor felmerült szép gondolatot s így megvalósíthatnók, hogy legyen egyelőre ugyan csak egy, de életerős, magas színvonalon álló jogakadémiánk, amelyik sárospataki is, kecskeméti is, máramaroszigeti is, mindegyik régi intézet tisztos, magyar és református szellemét ápoló, hagyományait megőrző, az épségében majd feltámadó Magyarországnak átaladó.

Hogy hol? Igazán mindegy. A magam részéről nagyon sajnálom, hogy Sárospatakon kimondták a szünetelést. A tradíciók megőrzésére ez a hely lett volna kimagaslóan legalkalmasabb. Most — szünetelve — aligha jön számba. S így Kecskeméten van a sor. A máramaroszigeti jogakadémia ott is ép úgy lehet otthon, mint Hódmezővásárhelyen. De mondom: ez mindegy. A fő: hogy tegyünk valamit.

rdr.

Iskola

A mezőgazdasági oktatás fontossága, különös tekintettel a református mezőgazdasági középiskolára.

(Folytatás.)

A múltban a reformáció mentette meg a magyar nemzetet, az indította meg a nemzeti nyelvű kulturát; a reformációban a templom és iskola elválaszthatatlan volt, a protestáns államokban több a tudományos intézmény, öntuda-

tosabb, tevékenyebb és jobbmódú a társadalom, ezért a jelenben is a reformációnak a feladata úgy magáért, mint a nemzetért a jómódú gazdaosztálynak a mezőgazdasági, nemzeti és egyházi többtermelés szolgálatába való beállítása. A reformáció kálvinista iránya — nemzeti egyházakat létesítve — demokratikus egyházkermányszati rendszerénél fogva már a múltban is a sok jómódú, művelt és független kis existenciákra támaszkodott, erősségét a köznemesség, székelység, hajdúság és később a felszabadított jobbágyság tette és ma is néhány főúri családon, az alföldi és erdélyi középbirtokosságon kívül a nagyrészen köznemesi származású fajmagyar kisbirtokos elem alkotja, ezért a kálvinista világnézetű politikának tiszta nemzeti alapon ma is a fajmagyarság erősítését és a kis existenciák szaporítását kell szolgálni. Különösen a külföldön hozta létre és fejlesztette az erős nemzeti érzésű, független polgárokat a kálvinizmus, szemben a római katolicizmus letagadhatatlan nemzetköziségével, mely annak szervezetében is benne van. A középkor — amikor a római katolikus volt az egyedüli keresztény egyház — a nagybirtok és a jobbágyság társadalmi rendet eredményezett és a római katolicizmus a reformáció után is csak a kevesek, a kizárólagosak nagybirtok rendszerét szolgálta hazánkban a Habsburgok alatt. Míg az erdélyi fejedelmek a kis- és középnemességre támaszkodtak s azokat fejlesztették Erdélyben és a Tisza vidékén, addig a Habsburg-ház a nagybirtokra támaszkodott a Dunán és a Felvidéken. Amikor azután az erdélyi fejedelemség II. Rákóczi Ferencsel végleg elbukott, ott is nagybirtokokat, hitbizományokat szerveztek az Alföldön, ahol a XVIII. század közepéig, vagy a XIX. század elejéig a maga nemesi vagy kiváltságos szabadságában élt a protestáns köznemes, vagy szabad hajdú. Hol volnánk ma, ha a neoacquistica commissió és egyáltalán a Kollonics hirhedt mondása nem érvényesül? Hol volnánk, ha inint a hollandok Orániai Vilmos alatt mi is nemzeti királyok alatt élünk? Biztos, hogy a magyarság jobban elszaporodott volna, sok önálló, művelt és vagyonos polgára, ú. n. kisembere lenne. És nem lenne Amerikában 1 millió magyar, valamint Erdélyben sem fogyott volna úgy meg a magyarság az oláhokkal szemben.

Az ország feltámasztásának tehát egyetlen lehetősége a magyar kálvinista szempontokkal megegyező agrárdemokratikus irány, mely a jómódú, független és művelt kisemberek szaporításában áll. Ezért van szükség a józan, ugrás nélküli földreformra is, amelyet a református és evangélikus egyházak az 1848. évi XX. törvénycikk becsületes végrehajtása végett a maguk részére is kívánhatnak. A kisgazdaosztály fontos nemzeti hivatása, nagy száma, jelenlegi vagyonosodása, a földreform szükségessége megköveteli, hogy belevezessük a népet a kulturába. A magyar földreform ellenzői mikor el-

ismeri
termel
kultura
magas
az kö
reform
hogy a
nyel b
száraz
senki,
ladni,
szetes
hiszen
mogyi
ki na
Bertal
József
kor az
sunk
zét-lá
mögál
mérhe
legyöz
nagyf
hetjül
megol
szociá

A
szakm
hetett
formá
tásun
anyag
hány
liárdj
a szel
néhán
jünk,
tudás
kultu
oktat
gond
refor
kuns
gyer
védd
norá
refor
legy
teinc
is le
járt
rece
— a
dolg
ma,
kozi
még
dálk
szar
kisk
az i

ismerik holland, német és dán kisbirtok többtermelését, azt hozzák fel, hogy ezek a népek a kultúra és a mezőgazdasági tudás terén sokkal magasabb fokon állanak. Ebből azonban nem az következik, hogy nem kell a mérsékelt földreform, hanem meg kell tennünk mindent arra, hogy a mi kisbirtokosaink is könnyes szekrényvel bírjanak és pl. a száraz Alföldön az ú. n. száraz gazdálkodást üzzék. Mert ne higgye azt senki, hogy a magyar kisgazda nem akar haladni, de azt sem, hogy nem lenne annyi természetes és józan esze, mint az idézett népeknek, hiszen a mi Tiszavidéki, Duna-Tiszaközi és somogyi református kisbirtokosainkból kerültek ki nevesebb Szabó, Haypál István, Szalánczy Bertalan, Szijj Bálint, Könyves Lajos, Pásztor József stb. Természetes, hogy a múltban, amikor az Ausztriától való gazdasági kihasználtságunk és az agrárdemokrata ellenes irányzat kezét-lábát megkötötte, nemhogy haladni, de még megállani sem tudott a kisbirtokos. A jelen mérhetetlen gazdasági harcban, ami nemcsak a legyőzöttek, hanem a győzők között is folyik, e nagytömegű kisbirtokos osztályt nem nélkülözhetjük, mert ha a mezőgazdaság virágozni fog, megoldódik hazánkban valamennyi gazdasági, szociális, társadalmi és egyházi kérdés is.

Amidőn a kisgazdaosztály általános és szakművelésének szükségességét elismertük, lehetetlen, hogy ne törekedjünk épen magyar református szempontból is a jelenlegi iskolázatásunk alapos reformjára. Hiszen amint az anyagi jólét terén sem az a célunk, hogy néhány magyarnak 100,000 holdja vagy ezer milliórdja legyen szemben a tömegnyomorral, úgy a szellemi kultúra terén sem lehet az a cél, hogy néhány felette kiemelkedő egyénnel dicsekedjünk, mert nemcsak a kevesek kimagasló nagy tudása, hanem a nagy többségnek általános kulturája is fontos. A jómódú kisgazdák szakoktatására középiskolákról pedig eddig nem gondoskodtak. Csak gimnáziumokat alapított a református egyház is, amelyekben hajdusági, kunsági, szabolcsi, szatmári stb. parasztgazda gyerekek tanítónak, pappá, tanárrá és ügyvéddé, állami tisztviselővé nevelődtek ki, a honoráciorok fele legalább azokból került ki a református vidékeken. A különösen arra valóknak legyenek most is azok, hogy felfrissítsék a latinereket, de aki otthon marad ősi földjén, az is legyen művelt szakember. Hány gazdagyereket járt velem Nagyszalontán, Mezőtúron és Debrecenben, akik 4—6—8 osztály elvégzése után — ahol egyáltalán nem a mezőgazdasági szakdolgozat tanulták — is gazdák maradtak, sőt ma, amikor túlhaladott álláspont azon vitakozni, hogy érdemes-e művelt szakembernek — még okleveles gazdának is — kisbirtokon gazdálkodni, sok más diplomájú gazdaivadék visszament a földhöz. De ne is adja most már a kisbirtokos honoráciornak a fiát, — eltekintve az igazán kiválóaktól, — elég, ha a honorácior

utód az lesz. És ahelyett, hogy sokszor írniok és alsórendű hivatalnok legyen és szaporítsa a hivatali vagy ipari proletariatus tömegeit, neveltesse művelt szakemberré, aki a földreform folytán megmozdított földtömegből középbirtokossá is felküzsdheti magát. „Akié a föld, azé az ország“ s azt megakadályozni, hogy a magyar föld idegen kézre jusson, épen az agrárszaktudás minden rétegre kiterjedő emelésével lehet. A többi társadalmi osztályhoz képest ma jómódú és később még vagyonosodó kisbirtokos könnyebben áldozhat ma fia mezőgazdasági kiképzésére, mint az agrárellenes világban, amikor el volt adósodva. Az alföldi 60—100 holdas birtokosnak azonban a jelen földműves iskola kicsi volt, azért hiába volt gyakran ugyanabban a városban, nem abba, hanem a gimnáziumba járatta 4—8 évig ugyancsak gazdává lett fiát, mert a gazdasági akadémia meg sok, illetve hosszú pálya volt neki.

Kesztyüs Lajos,

m. kir. gazdasági akadémiai tanár

Folytatjuk.

Theologus ifjaink zenei nevelése.

A magyarországi református egyház legutóbbi egyetemes konventi üléseinek jegyzőkönyve (Budapest, 1923.) a 114. sk. oldalakon, theologiai akadémiaink megvizsgálásáról beszámolva, a következőket említi: Budapesti theol. akad.: „Az egyházi énekórán zsoltárdallam elemzés, együttes és szólóének tünnettel föl a rendes órák munkáját... Az egyházi ének kiváló elméleti kezelését a harmónium taníttatása csak erősítené.“ — Pápai th. akad.: „Az egyházi ének elméleti része is gondban részesítendő.“ — Debreceni református lelkészkepzőintézet: „Az egyházi énektanítás, az elméleti és gyakorlati részt tekintve, a legajánlatosabb arany középúton halad — tapintatos és higgadt vezetés mellett.“ — „Egyetemes konventünk kimondja, hogy... 5. egyetemesen megállapítandó, évfolyamonként külön-külön, az egyházi énektanítás gyakorlati és elméleti anyaga.“ — Legyen szabad ezen nagyszabású kérdésben szerény egyéni véleményünket kifejezni, semmiképp sem akarva természetesen a bizonyára legilletékesebbek által készített tervezetnek elébe vágni.

Fenti cím: „zenei nevelése“ nem sajtóhiba, hanem szándékosan íratott így és pedig a következő indoklással: Egyáltalán nem ösmerjük a fenti három intézetben meglévő, hivatalosan elfogadott, vagy egyénileg alkalmazott ének-zenetanítási tantervet; — nem a tanításnak ezen tantervhez való mikénti alkalmazkodását; némileg ismerjük csupán, részint saját theologus korunkból, részben másokon szemlélve ezen tanítás eredményeit. Teljesen tudatában vagyunk azonban azon, más egyházi lapok hasábjain többször feltárni és

összegezni megkísérelt szomorú ténynek, hogy egyházunk ezen a téren, t. i. az egyházi zene terén, *nagyon szegény*, — hogy ezen változtatni kell és lehet! E sorok írója abból az időből, amidőn polg. leányiskolában éneket tanított, nagyon jól emlékszik arra, hogy egy átlagos műveltségű és helyesen oktató IV. polgárista a mi énekeink nehézségi fokának kb. megfelelő, de ritmikailag azoknál nehezebb dallamokat lapról leénekelte. Ösmerve azokat a magas követelményeket, amelyeket az elemi iskolai énektanítási tanterv a VI. elemista növendék számára előír, bizvást állíthatjuk, hogy amennyiben a theologiai „énektanítás“ csupán *énekek betanításában* merülne ki (— ennek a föltevésére nézve pedig rendelkezünk némi adatokkal —) — úgy ez a tény a színvonalnak indokolatlan lesüllyesztését, egyházunknak a zeneművészet iránti változatlan közömbösségét, végeredményben lelki kárt jelentene. Az I. éves theologusnak, ha zenei képességei egyáltalán vannak, énekeinket lapról le kell énekelnie! Mintahogy tudnia kell írni és olvasni, tudnia kell a szorzótáblát. Ezért nem beszélünk énektanításról, hanem kitűzünk egy annál magasabb célt: a zenei nevelést és ezt tartjuk szükségesnek azok számára, akik egészséges zenei érzékkel, tiszta hallással lépik át az adadémia küszöbét. Az alábbi sorok ezek szemmel tartásával íródnak; hangsúlyozva természetesen, hogy a zenei hallás hiánya a theológiára való fölvetelnek akadályja nem lehet. Nem szükséges, hogy mindenki Sztáray Mihály legyen, aki tudvalevőleg „az istentiszteleteken, mielőtt predikálni kezdett volna, önmaga gyönyörű szépen énekelte, mert magas, szép zengésű kellemes hangja s emellett a zenészetben kitűnő jártassága volt“. (Révész I. 1866.)

Lássuk már most a theologiai zenetanítás célját, amely, mondanunk sem kell, az „énektanításnak“ nevezett tevékenységét is magában foglalná, de annál sokkal többet nyújtana. Ez kb. így hangzana: a theol. akad. zeneoktatás és azzal kapcsolatos zenei nevelés célja, hogy az arra alkalmas lelkészjelölteknek oly mértékű zenei képzettséget nyújtson, amely őket szükség esetén énekkar szervezésére, betanítására és elvezetésére, — harmonizált korálnak lejátszására — a gyülekezeti ének kísérésére és vezetésére —, egyszerű adott dallam harmonizálására képesekké tegye; valamint az arra hivatottaknak későbbi önképzéséhez a kellő indítást megadja. Mindez első olvasásra talán elijesztően hangzik, de nyugodt lelkiismerettel mondhatom: szakavatott tanár kezében, négy év alatt könnyűszerrel megvalósítható annyival inkább, mert — hisz nem a zeneakadémián vagyunk — a tanár úgysem hajtana túl az igényeit s szükség esetén egyik tárgyból szívesen tenne engedményt egy másik tárgy javára.

Fenti célnak megfelelő tananyag a követ-

kező lenne (négy évre elosztva): 1. az összhangzattan; 2. énekpedagógia, beleértve a lapról való olvasást, hallásképzést, énekkar megösmertetését stb.; 3. zongoragyakorlás azon fokig, amely a harmonizált khorál lejátszását lehetővé teszi; zongora nem léteben ugyanez harmoniumon (világos, hogy a zongorajáték az alapja úgy a harmoniumnak, mint az orgonának; orgonatanaszakra sehol sem vesznek föl olyat, aki nem tud zongorázni); amennyiben orgona áll rendelkezésre: orgonagyakorlás és némi orgonaépítészettan; 4. a prot. zene-történetnek különösen énekeskönyvünkkel kapcsolatban levő fejezetei lehetőleg bőven.

Ezek szolgálnák a fent kitűzött gyakorlati célt; ezt az 1. alatt említett összhangzattan is, amely nélkül a legegyszerűbb khorált sem lehet megérteni, sem pedig énekkarral előadatni. Azt pedig, hogy ki volt Goudimel és Bach J. S., illik tudni minden református lelkésznek. Végül, ahol erre alkalom van (mint Budapesten), nagyénekkarok, orgonaművészek meghallgatása örökké maradandó nyomokat hagy a leendő vidéki papok lelkében, akiknek talán soha sem lesz többé alkalmuk hasonló művészi gyönyörűségben való részesülésre.

Theologus ifjaink jelentékeny része egészséges zenei érzékkel, zenei hallással, „nótás kedvvel“ kerül fel az akadémiára. Bizonyosságai ennek azok az ifjúsági énekkarok, melyek egykét „zeneértőbb“ diák körül csoportosulnak különösen ott, ahol zenei oktatás nincs, vagy nem megfelelően történik. Ezek az ad hoc kántusok, amennyire primitívek, éppannyira tiszteltreméltóak és értékesek, mivel a zabolátlanul, csiszolatlanul ugyan, de tényleg meglevő és ha nem is az égbe, de égfelé törő, tiszta belső hevületnek bizonyosságai. — A hevületet ugyan táplálni, de a kifejezésmódokat zabolázni, csiszolni és nevelni kell! Ennek hiányában az fog történni ezután is, ami számtalan esetben eddig történt, t. i.: sok istenáldotta tehetség megy veszendőbe a nevelés, irányítás, példaadás hiánya miatt. Az értékek elpocsékolása pedig egyházunknak sem programja, sem érdeke nem lehet.

Nagy László.

Külföld

A német belmisszió 75 éves jubileuma.*

1848 — szeptember 23 — 1923.

Istennek hálát adni azokért az áldásokért, melyeket az elmúlt 75 év alatt a belmisszió útján és által a német prot. egyházzal és néppel között, a rokongondolkosúakkal meg-

*Die innere Mission im ev. Deutschland 1923. 10—11. ünnepi száma után.

beszélni a kor égető kérdéseit s hitben és szeretetben összeforrva újult erővel indulni neki a jövő felelősségteljes munkáinak sereglött össze a múlt év őszén Wittenbergben a német belmisszió mintegy 300 vezető személyisége s a semleges országok igen sok küldötte. A híres Luther város harangzúgástól, kürtszótól, fennszáryaló énektől s ezrek közös imádságától volt hangos, Luther és Wichern igéi repdestek a légben s az ünnepek, beszédek s tárgyalások vezérszólamaként merészen, hitvallásszerűen csendült ki a jelszó: *az a győzelem, amely legyőzte a világot, a mi hitünk.* (I. Ján. 5. 4.)

Maga a jubileumi ünnepség három főrésze tagozódott.

Időrendben első volt a Central Verband der I. M. őszi ülése, melyen *Lütgert* a *diáknyomorról* tartotta az első előadást. Ez a nyomor csak részben gazdasági, túlnyomó részben szellemi és erkölcsi. A német (és a magyar?) egyetemek elvesztették a nép lelki életében a vezető szerepet, pusztá szakiskolák lettek. Erkölcsi kérdésekben a hangadók nem theologusok és filozofusok, hanem orvosok és pszichiáterek. Az egyetemi városok keresztyéntelenek, a diákok függetlenítették magukat a haza, család és egyház kötelekei alul. Különösen fontosak az alkohol és szexuális vonatkozású kérdések. A statisztika megdöbbentő adatokkal bizonyítja, hogy ezek világnézeti tényezőként befolyásolják az ifjúságot, éppen ezért az előadó a) az ev. ker. világnézet újból hatóvá tétele céljából az egyetemeken ennek számára katedrákat kíván állítani, b) lelkigondozót javasol fiatal docensekből alkalmazni az ifjúság számára s c) diákkonviktust ajánl szervezni a külső befolyások meggátlása céljából. *Mahling* berlini professzor különösen a vezető személyiségek fontosságát, az iszákosság elleni küzdelmet, a családokkal való keresetlen érintkezés szükségességét s a közös áhitat alkalmait hangsúlyozta. *Zahn* a társasjátékokat kívánna az ifjúság szórakozásai közzé beiktatni, *Steinweg* a diákok egyházi gondozását sürgeti, *Burghart* minden főiskolán vendégelőadásokat ajánl bevezettetni, melyek a világnézeti problémákat ker. álláspontból tárgyalják, óhajtja a diákoknak ker. érzületű családoknál elhelyezését, vagy legalább ilyenek körébe juttatását s főleg alapos vallásoktatást kíván a felsőbb osztályokban, *Rocha* az egyházi missziót ajánlja a modern színház s modern irodalom ellen mozgósítani s a Fehér Kereszt-et az ifjúsághoz közelebb vinni. — *Schlitter* a *férfi diakónia feladatairól* értekezett. A férfi diakonátus 80 éves múltjának áldásos hatásairól s a mai kedvezőtlen helyzetről szólván, a diakónusok előtt álló munkaágakat fejti ki, amilyenek a vallásoktatás, egyházi ifjúság gondozó munka, orgonista, egyházfi állás, városi misszió, evangelizáció, népmisszió, közösségi mozgalmak, kivándorlási, tengerészmisszió s mindennemű szociális tevékenység.

Az egyházakat nyomatékosan felhívja a diakónusok alkalmazására, kiknek az egyház s a nép megújítása terén fontos szerepe van. *Frick* a társkérdésről, a *női diakónia mai feladatairól* szólott. Teljes elismerésével annak, hogy a női diakónia úgy a háborúban, mint a forradalmak rémes éveiben helyét megállotta s magát az Isten országa és az egyház építésének megbízható szerveként igazolta, aggódva néz a jövő elé, vajjon a gyülekezetek rendelkezésére tudják-e bocsátani az anyaintézeteknek a szükséges anyagi feltételeket s ezek képesek lesznek-e a kellő sukkrescenciáról gondoskodni. *Bunke* szerint a diakónusok az akadémikusoknál alkalmasabbak a munkásokkal s iparosokkal érintkezésre; kívánatosnak tartja, hogy a munkásmozgalmakban s az állami jótékonyági szervezetben a diakónusok teljes erővel s számban vegyenek részt. *Steinweg* arról panaszkodik, hogy egyik diakóniára sincs elég jelentkező, aminek oka részint anyagi, mert a diakónus ha maga meg tud is élni, családját már nem tudja kellőképp ellátni, részint a korviszonyokban gyökerező: a diakónia gondolata háttérbe szorult s a munkamező a legtöbb ifjú előtt ismeretlen. *Thiele* szerint nem ezek a jelentkezések elmaradásának igazi okai, hanem az *egyéni lelkigondozás hiánya*, a lelkész nem foglalkozik híveivel, legkevésbé a gyermekekkel s ifjakkal, ezek nem kapnak irányítást, eszméltetést, fejlesztést, ideálokat. (Akár csak a mi tiszántúli diakonisszaképző-intézetünk pangását indokolná meg.) *Zitzmann* az egyház és a belmisszió közti megértés hiányára utal; ajánlja, hogy a missziói gondolat és munka megismertetése céljából a gyülekezetek és *lelkészek* számára vidékenként misszióhetek a theologusok s segédlelkészek részére évenkénti kurzusok rendeztessenek s papi vizsgára csak az bocsáttassék, aki igazolja, hogy belmissziói munkát folytatott, illetve hogy valamelyik belmissziói intézet munkájában meghatározott időn át részt vett. (!) *Schreiner* a diakónusokat a kórházi s népjóléti munkán kívül népmisszionáriusokká, gyülekezeti segédmunkásokká s ifjúsági gondozókká kívánja képeztetni. *Schulenburg* grófnő a berlini nőiskoláról szólva hangsúlyozza, hogy ez az egyület a maga tanítványait főként *községi népjóléti intézmények* szolgálatába állítja s meg van győződve afelől, hogy ker. felfogásukat s világnézetüket éppen a kellő helyen juttatják érvényre. — Végül *a tagok gyűlésén* a múlt év eseményeiről, a jelen szükségleteiről s a jövő feladatairól folytattak beható eszmecserét. Különösen hangsúlyozták a belmissziói szakmunkások képzése, az apologetika fontossága, az államsegélyre támaszkodás bizonytalansága s a menekültek anyagi és lelki szükségei kielégítésének kérdéseit.

Kiss Ferenc.

Folytatjuk.

Irodalmi szemle

Agenda és Konfirmációi Káté. Útmutatás a konfirmációi vallás- és fogadástételre készülők számára a magyar református keresztyén egyház tanítása szerint. Írta Forgács Gyula református lelképásztor. A szerző tulajdona. Tahitófalu 1923. Főbizománys a Magyar Traktatus Társulat Tahitófalu, Pest megye, ahol a könyv megrendelhető 1 K 80 fill. alapáron. 16°, 167 lap. — Elejétől végig eszméltető, gazdag tartalmú könyv, amely a református egyház minden rendű tagja számára hasznos tanítással szolgál. Az értékes könyvnek is legértékesebb része az összefoglaló káté, amely tömören, szabatosan, híven és célnak megfelelően tárja fel a szükséges főbb tudnivalókat. Félreértés elkerülése végett jelezzük a tiszántúliak előtt, hogy „agenda“ szón a szerző nem az úrasztali szertartást érti, hanem, bizonyosan dunameléki szóhasználat szerint, a konfirmációra előkészítő és előkészülő tanítást és tanulást úgy, hogy az ágenda a szerzőnél az, akit mi konfirmándusnak, konfirmálónak nevezünk.

A hazugság — hazugság. Két elbeszélés. Írta: Baksay Sándor. A Magyar Traktatus Társaság kiadása. Tahitófalu 1923. A címlapot és szövegképeket Szalay Pál rajzolta. 16°, 56 lap. Alapár 1 K 55 fill. — Az utólérhetetlen mesteri meseíró két hosszabb egyszerű nyelven megírt, de megrázó és igen tanulságos elbeszélését tartalmazza ez a könyv, amelyet népünknek és serdülő ifjainknak nem lehet elég melegen ajánlani.

Kis emberek könyvecskéje. Mesék, versek, énekek. I. kötet. Írta: Uray Sándor. Szalay Pál rajzaival. Kiadja a Magyar Traktatus Társaság. Tahitófalu 1923. 16°, 56 lap. Alapár 1 K 40 fill. — Négy bájos mesét, versekből és énekekből egy kis bokrétát tartalmaz ez a minden gyermeknek nagy örömet szerző könyvecske.

Patkós Péter nehéz éjszakája. Elbeszélések. Írta: Tildy Zoltán. Szalay Pál rajzaival. Tahitófalu 1923. A Magyar Traktatus Társaság kiadása. 16°, 64 lap. Alapár 1 K 40 fill. — Nyolc elbeszélés van ebben a füzetben. A mesék tárgya nem erőszakoltan bonyolult történet, hanem egyszerű falusi esemény, amelyeknek kapcsán a szerző eredményesen, ügyesen, lélekre hatóan oldja meg azokat a súlyos problémákat, amelyek népünk lelkén rágódnak s amelyeket elméletileg megmagyarázni igen nehéz, de viszont mesében felmutatva és kibozgva igen tanulságos. A városi ember a falu levegőjét, a falusi ember a maga közvetlen világát élvezi e könyv olvasásakor.

Nagyasszonyok a magyar reformációban. I. Írta: Hegyaljai Kiss Géza. Budapest, 1924. Bethlen Könyvtár 7. szám. A Bethlen Gábor irodalmi és nyomdai r.-t. kiadása. Kis 8°, 70 lap. — A Bethlen Könyvtár eddig megjelent

kiváló füzeteit (1—2. Rugonfalvi Kiss I., Bethlen Gábor erdélyi fejedelem. 3. Beóthy Zsolt., Arany János. 4. Harsányi I., A reformáció hatása a közművelődésre. 5. Császár E., Tompa Mihály. 6. S. Szabó J., A Perényiek a magyar reformáció szolgálatában.) megfelelően folytatja ez a 7. számú könyv, amelyik rövid bevezetés után Károlyi Zsuzsanna királyasszony (Bethlen Gáborné), Lorántfy Zsuzsanna fejedelemasszony (I. Rákóczy Györgyné), Bornemissza Anna fejedelemasszony (I. Apafy Mihályné), Bethlen Kata fejedelemasszony (II. Apafy Mihályné) és Árva Bethlen Kata grófnő (Széki Teleki Józsefné) életrajzát mutatja be olyan elevenséggel, hogy a lapok tovaforogatásával megéled előttünk a lezárt múlt s a nagyok szólnak hozzánk, tanítanak hithűségre, állhatatosságra és áldozatosságra. Ez a könyv a Bethlen Könyvtár többi kötetével együtt erőteljesen hozzájárul a református szellem szilárdításához.

Különfelek

Rev. Beveridge, a skót misszió lelkésze f. hó 12-én Debrecenbe érkezik és ünnepélyes fogadtatás vallásos estély keretében aznap délután 5 órakor a Kollégium dísztermében lesz.

A Kálvinisták Templomegyesületének hitvédelmi szakosztálya f. hó 4-én ülést tartott, amelyen dr. Révész Imre buzgó imádsága után Molnár Zoltán hajduhadházi lelképásztor mondott igen tartalmas és gondolatokban gazdag előadást az egyházi és hitélet megerősödéséről.

A budapesti református egyház a fővárossal telekcsere-akcióba lépett. Az egyház lemond a Lónyay-utcai főgimnázium épületéről és a Baar—Madas leánygimnázium kisajátított telkének legnagyobb részéről. Ennek ellenértékéül megkapja a Kálvin-téren a Kálvin-téri templom és a Ráday-utca között levő 8. és 9. számú telkeket. Őszintén kívánjuk, hogy válják a budapesti gyülekezetnek javára ez a csere.

A hajdudorogi református egyház a múlt évben a minimális adófizetési rendszert vezette be, amennyiben a presbiterium minden adófizetőnek vagyona és keresete arányában adóul egy minimumot állapított meg, azzal a kikötéssel, hogy annál kevesebbet senki, többet bárki fizethet. A kísérlet fényesen bevált. Az adófizetők három-négy-tízszeresen jegyezték túl s fizették be az így önként felemelt összegeket. Az egyház nagy adósságait már régebben teljes összegében kifizette. A múlt év folyamán az egyházközség az összes arra szoruló árva és szegény iskolásgyermekeket ellátta új lábbelivel, tankönyvekkel, énekeskönyvvel. Tervbe van véve olyan nagy segélyalpnak összehozása, amelynek kamatai felölelik minden árva, szegény és beteg gyermek és gyülekezeti tag gondozását. Erre az alapítványra a karácsonyi

szent ünnepek alatt nagyon értékes és nagy összegű adományokat ajánlottak fel és fizettek be. Az alap összehozásáig az évi szükséges összeget az egyház és a hívek teremtik elő. Az úrvacsorai kenyeret és bort egymást versenyezve ajánlják fel s az úrvacsorázók száma évről-évre egyre nő. A születések száma 17 év óta nem volt olyan kedvező, a házasságok száma 46 év óta nem volt olyan sok s a halottak száma 50 év óta nem volt olyan kevés, mint a múlt évben. A hívek összetartása, egyházszeretete, öntudata és áldozatkészsége ebben a nagyon exponált gyülekezetben minden figyelmet és elismerést megérdemel.

Erdélyben a románok meg akarják szüntetni a magyar árvaházakat.

Pályázat alatt van a drávafoki lelkeszi állás. Lejár január 20-án, esperesi hivatal Sámodon.

Kimutatás az egyházkerületi közigaz. atási költ.-ég (búzaadó) címén 1923 nov. 1-én esedékessé vált tartozásokról.

	Tartozás	Lerovás
Alsószabolshajdúvidéki e.-m.	4.331,250 K	4.152,000 K
Békésbánati e.-m.	5.659,500 K	4.558,750 K
Beregi e.-m.	2.223,000 K	2.213,750 K
Bihar-érmelléki e.-m.	2.405,500 K	1.540,500 K
Debreceni e.-m.	4.639,250 K	4.639,250 K
Felsőszabolcsi e.-m.	4.504,500 K	— K
Hevesnagyunsági e.-m.	5.024,250 K	5.024,250 K
Középsz. bolcsi e.-m.	4.716,250 K	2.838,55 K
Nagykárolyi e.-m.	1.925,000 K	1.651,200 K
Nagyszalontai e.-m.	1.963,500 K	1.489,950 K
Szatmári e.-m.	5.852,000 K	5.700,00 K

Összesen: 42.889,000 K 33.808,200 K

Hátralékban van 9.080,800 korona. Ezt a kimutatást az egyházkerületi pénztár azért közli lapunkban, hogy egyfelől a teljesített befizetések az egyházmegyei pénziárnokok megnyugtatóra nyilvánosan számon tartassanak, másfelől pedig, hogy a jelentékeny összegű hátralék gyors beküldése megsürgöttessék.

Szerkesztői üzenetek

Sz. J. Eperjeske. Az egyházkerületi búzaadó megváltási összege metermásként 77,000 korona.

Több tudakozásra közöljük, hogy Debrecenben a postahivatal a postautalványok leadási díjába (kezesítés) 50,000 koronaig 50 koronát, 200,000 koronaig 300 K-t, az ezen is felül álló összegek után 500 koronát számít fel a címzett terhére. Ugyanez a leadási díja a postatakarékpénztár útján átutalt küldeményekre nézve is. Mivel ezek a költségek nincsenek beleszámítva a kiadások, a tartozások összegébe: a később előálló zavarok kikerülhetése céljából elengedhetetlen, hogy a postai küldemények feladója ezzel a költséggel megpótolja a küldemény összegét.

Pályázat

a vámosatyai (Bereg m.) református elemi iskolánál II-od tanítói állásra.

Javadalom: 9000 K, teljes állami fizetékiegészítés. Törvényes lakbér. Kérvények a lelkeszi hivatalhoz küldendők.

Vámosatya, 1923 XII/31.

Balogh Sándor,
református lelkesz.

Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5146—1923.

Nagytiszteletű Esperes uraknak.

Nagytiszteletű Esperes úr!

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrnak 1923. évi december hó 22-én 157.805. szám alatt kelt leiratát az érdekeltek kiértékelése végett alább közlöm.

Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1923. évi december 31.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

M. kir. vallás- és közok. Minisztérium.

157,805—1923.

VIII/c. ü. o. szám.

Valamennyi főtiszteletű egyházi Főhatóságnak és valamennyi közigazgatási Bizottságnak.

Az 1922. évi VI. t.-c. 4. §-a és a XVII. t.-c. 8. §-a elrendelte, hogy az államsegélyt élvező elemi iskolai tanítói, valamint óvónői állások 1922. évi július 1-i, illetve 1923. évi január 1-i hatállyal felülvizsgálat alá vétessenek abból a szempontból, hogy a közigazdaság és az államháztartás változott viszonyai között állami segélyezésük számbavéve az állással egybekötött helyi javadalmazást és a fenntartó anyagi helyzetét, továbbra is indokolt-e.

Ezen törvényhozási rendelkezés végrehajtását indítottam meg az 1922. évi 122,000. sz. rendelettel. Minthogy azonban a felülvizsgálathoz szükséges adatok nagyjából késedelmesen terjesztettek be s előre látható volt, hogy az anyag feldolgozása több hónapot fog igénybe venni, rendelkezni kellett aziránt, hogy 1923. évi január hó 1-től kezdődőleg a felülvizsgálatnak egyénekenkénti tényleges végrehajtásáig mily államsegély fizethető ki a tanítóknak, Szem előtt tartva azt a célt, hogy államsegélyre ezentúl is valóban rászoruló tanítók illetményeinek folyósítása fennakadást ne szenvedjen, az 1922. évi november 28-án kelt s a „Hivatalos Közlöny“ 24. számában közzétett 164.127. sz. rendeletben kimondtam, hogy a tanítók ez idő alatt is az eredeti összegű államsegélyt vehetik fel, de egyben az 1922. évi VI. és XVII. t.-c.-ben foglaltakhoz kepest elvként allapítottam meg, hogy a felülvizsgálat végrehajtása után a netalán túlélvezett összegeket minden egyes tanító és óvónő visszatéríteni köteles. Ezt az elvet az 1923. évi XXXII. t.-c. 13. §-a is fenntartotta.

A visszatérítés az előrebocsátott és minden illetményemelés alkalmával megismételt figyelmeztetés, valamint az idézett törvényszakasz rendelkezése után, de végre különösen a folyó évi 136,000. sz. körrendelet folytán, mellyel a felemelt egységes

fizetési rendszer 1923. évi augusztus hó 1-től kezdődő hatállyal a nagyobb naturaliakkal is bíró tanítókra kiterjesztett s ezeknek kisebb-nagyobb összegű államsegélyt ismét biztosított, akadályba nem ütközhetik. Mégis a visszatérítésnek legmesszebbmenő megönnyítésére 1923. június, majd október, azután december végéig terjedő halasztást engedélyeztem, legújában 152,500—1923. sz. rendeletben a visszatérítésnek 1924. évi június végéig való elhalasztását tettem lehetővé.

De ezen túlmenően is oly esetekben, amikor a tanító vagy óvónő hitelt érdemlően igazolja, hogy *különös méltánylást érdemlő egyéni körülmények folytán* a visszatérítés reá nézve elviselhetetlen lenne, kész vagyok kivételesen a törlesztetlen túlélvezmény-részletnek részbeni vagy egészbeni elengedését az illetékes egyházi főhatóság, illetve közigazgatási bizottság meghallgatása után megfontolas tárgyává tenni.

Hasonlóképen hajlandó vagyok méltányos esetekben teljesen elengedni a túlélvezmény törlesztetlen maradványát a netán elhunyt tanító vagy óvónő hátramaradottaival, illetve az időközben végleges nyugalomba vonult tanerővel szemben.

Budapest, 1923. évi december hó 22-én.

A miniszter helyett:

Petri,
államtitkár.

Idős, de egészséges és tevékeny nő magános nő mellé házvezetőnek ajánlkozik Cím szerkesztőségünbe.

ALFÖLDI TAKARÉKPÉNZTÁR

Debreczen, Ferencz József-ut 16. sz.

Alapított 1872. évben.

Telefonszám: Bankosztály 1233., 970.
Áruosztály 220.
Aruraktár 403.
Téglagyár 951.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank affiliait intézete.

Alaptőke 150.000.000 kor. Tartalékok 90.000.000 kor.

Üzletágai:

Takarék betétek, csekkszámilák, váltóleszámítás, törlesztéses és jelzalog-kölcsönök. Idegen pénze veteleése adása. Értékpapírok vetele és eladása, tőzsdéi megbízások, hitellevelek bel- és külföldre. Külföldi átutalások. Előleg értékpapírokra és árukra. Saját áruakár. Iparvállalatai: Stern József és Testvére Kefegyár R. T. Vulkán Téglagyár R. T.

Safe-deposit (magán letétpénztár)

Debreczen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület

„MÉLIUSZ”

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala, zenemű-, papír- és írószerkereskedése
DEBRECZEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26. SZ.

Értesítés a zsolttárok árváltozásáról!

1924. évi január hó a zsolttárák a következők:

4° quartalak, nagybetűs zsolttár

papirkötésben K 14730
félvászon kötésben K 16760
egészvászon kötésben K 19760

8° oktáv alakú zsolttár

papirkötésben K 7000
félvászon kötésben K 7500
egészvászon kötésben K 9900

16° iskolai kiadású zsolttár

papirkötésben K 6400—
félvászon kötésben K 7180—
egészvászon kötésben K 9150—

32° legkisebb zsolttár

papirkötésben K 3860
félvászon kötésben K 4480
egészvászon kötésben K 5150

Megjegyezni kívánjuk, hogy ezen árak csak most vannak érvényben és az esetben, ha az Országos Pénzügyi Tanács a földadó lerovására újabb és magasabb búza árat állapít meg, úgy az itt közölt árak is emelkedni fognak. Ajánljuk ezenkívül díszkötésű zsolttárainkat a következő minőségekben, alakban és áron, valamint a következő könyveket:

I. kiadás, versbe szedve 16° alakú

vászon díszkötés, párnázott aranyfémzettel.

Alapára K 15—

valódi bőr, díszkötés, párnázott aranyfémzettel

Alapára K 30—

II. kiadás, prózába szedve 16° alakú

díszvászon, kehely és préseléssel.

Alapára K 8—

díszvászon, párnázott, vörösmetszés, tokban.

Alapára K 12—

diszbőr, párnázott, aranyfémzettel, tokban.

Alapára K 30—

32° alakú zsolttárok

Hajlítható díszvászon kötés. Alapár 8—

Párnázott díszvászon kötés, „ 12—

valódi aranyfémzettel. „ 20—

Celluloid-csontkötés, valódi „ 25—

aranyfémzettel. „ 25—

Valódi bőrkötés, párnázott, „ 25—

valódi aranyfémzettel. „ 25—

Uray Sándor: Tárgymutató „ —20

az új zsolttárhoz. „ —20

Varga: Koralkönyv az új „ —20

zsolttárhoz. Ára 8000—

Az alapárak, a Magyar Könyvkereskedők Egylete által hétről-hétre megállapított szorzószámaival szorzandók és az így előálló árakban szállítjuk ezen könyveket. **Mai szorzószám: 220.**

Olcsó jegyzettömbök

15×8½ cm. nagyságban. — Minden egyes lap leszakítható.

50 lappal darabonként 320— korona.

100 lappal darabonként 600— korona.

Egy-egy féleből 10—10 darab egyszerre való rendelésénél 10% engedmény.

Kérjük okvetlen próbarendelést eszközölni!